

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Як доля прикра спинить і поляжу,
Візьміть, як буде перемога,
Й несіть усі мої пісні
І квіт червоний на гіллі
Тій, що кохав я палко.

Люїс Ляч, квітень 1974 р.

Присвячую
всім, хто страждав.
Моїй країні.
Місту, що прийняло мене.

5 вересня

Ноги маленького хлопчика. Цього я справді не сподівалася.

— Ви Жудіт Паскуал?

Жудіт із подиву хапнула набагато більше повітря, ніж могла вдихнути. Що тут робить той хлопчик?

— Вибачте, ви не відповіли мені. Ви Жудіт Паскуал, так?

Жудіт раптом прокинулася:

— Так-так, це я!

— Гаразд. Тут невелика черга, слід зачекати... можливо, пів години.

— Пусте.

Жудіт глянула на почекальню. Кажуть, невелика черга. Якщо не перейматися... Потім глянула на двері й побачила, що їх аж троє, на кожних прізвище, одне з тих, які видно на табличці коло входних дверей. І тільки одне жіноче ім'я. Сюди вона й зайде. Жудіт сіла в глибині на одне з двох вільних місць. Вибрала жінку, бо й сама була жінка, а ми, жінки, не дуримо себе, бо подумала, що з кількох психологів у цій консультації вона зрозуміє мене найкраще, бо ми, жінки, краще розуміємо одна одну. А ще й тому, що моя розповідь більше годиться до жінки, я б не знала, як розповісти про це чоловікові.

І тепер, коли вже сиділа, знову побачила коло себе хлопчика, що дивився на неї, бо діти завжди заглядаються на щось нове, скажімо, на Жудіт, нову людину в почекальні. Що в біса тут робить цей хлопчик? Це він прийшов до психолога чи його мати? Надто малий, щоб іти самому, але як можна

спокійно розмовляти з психологом, якщо поряд дитина? Хай там як, але Жудіт дивилася не у вічі хлопчика, а на його ноги, що бовтались уперед і назад. Ноги в сандалях. Ноги, до речі, взуті. Ноги... Досить, досить, досить, Жудіт, досить!

Жудіт на мить заплющила очі, а розплющивши, дивилася в інший бік. Якби тут було якесь інше вільне приміщення... але поряд із нею сиділо ще двоє людей і дивились, звичайно, на хлопчика. Ні-ні, вона не дивитиметься в той бік.

Не дивись, благав Жудіт Марті, взявши її за підборіддя й повертаючи обличчям до себе, благаю тебе. Намагався відвести її, але марно. Не дивися, будь ласка, хай йому біс, Жудіт, не дивися, ходімо зі мною, ходімо. Проте вона мов прикипіла до підлоги, він не знав, як зрушити її, і зрештою потягнув силоміць, але на це пішло багато, дуже багато часу. Чому, коли дивишся на щось, час зупиняється і здається, ніби страхітлива мить не скінчиться ніколи?

Марті. Ноги хлопчика в сандалях підіймались і опускалися, вперед і назад. Йому, мабуть, років чотири або п'ять. Менший за того, а може, такий самий. Не знаю. Давніше Жудіт уміла вгадувати вік і дітей, і дорослих. Звичайно визначала точно. А тепер їй щоразу важче вгадати вік. Тепер тільки вона видається страхітливо старою.

Жудіт почала по-справжньому пізнавати Марті, коли з'ясувала, що життя — це не все, що минуло, а те, що почнеться відтепер. Адже я ще й досі не знаю, чи можна назвати життям те, що було давніше. А те, що сталося два тижні тому, безперечно не є життям. Жудіт уже двадцять років, як одружена з Едуардом, і сюди треба додати ще пів року, як вони жили разом. Були дуже молоді. Обоє закінчили вивчати каталанську філологію і обоє одразу знайшли роботу, він — коректора у видавництві, а вона — викладача в приватній середній школі. Тоді ми сказали собі, що шукаймо квартиру, нашим батькам-матерям це не подобалося, але ми однаково вчинили по-своєму. Таж хіба в такому віці ще чекають, щоб хтось підказав, що робити? Отже, ні, ми не взяли шлюб, бо не мали в ньому ніякої потреби. Батько-мати

Жудіт змирилися зрештою навіть із цією реальністю. Натомість батько-мати Едуарда дуже довго сердилися на нього. Називали Жудіт його подругою й не відступали від цього. А її батько-мати ходили на меси, де на гітарах грали пісню «Кумбая»¹, й казали доньці, що ми дивуємось, чому ти чиниш отак: адже ти віриш у Бога. А Жудіт думала, що вже не знає, у що вірить насправді.

Натомість батько-мати Едуарда мали затяту вдачу, їм було дуже важко змиритися, що син вирішив обрати каталанську філологію, — таж ти, сину, з нею нікуди не поткнешся, — але набагато важче — бачити, що син живе з жінкою, не взявши шлюбу з нею, де це бачено, і що ми тепер скажемо дідуся й бабусі.

У родині Далмау Едуард був найстаршим із чотирьох братів і сестер, тож батько-мати не хотіли, щоб він подавав поганий приклад іншим. Усіх дітей вони віддавали до католицької школи організації “*Opus Dei*”, щоб вони були підготовані до життя, тож усі вони й стали такими, інколи думала Жудіт. Річ зрозуміла, всі, крім Едуарда, що йому, як видно, навіть католицька школа не згасила вогонь Каніго², що горів у його душі. Проблема в домі Далмау виникла після смерті Франко. Країна закипіла, і школа “*Opus Dei*” о п’ятій годині пополудні розпустила учнів, що начебто поїхали додому потягом зі станції Беллатерра. І в тому потязі невинні агні збилися з пуття.

Щоб не дивитися на ноги й сандалики хлопчика в почекальні, Жудіт глянула на свої руки. Ще не вкрилися

¹ Ця пісня — викривлена назва негритянського духовного канту “*Come Vu Negre*”, що став популярним у Каталонії в 1970-х роках і служить для вираження протестних настроїв. — *Тут і далі примітки перекладача.*

² Згідно з каталонською традицією, зародженою 1955 р. з ініціативи трьох патріотів, на вершині г. Каніго (Франція), найвищої гори каталонських земель, на день св. Іоанна (22 червня, день літнього сонцестояння) запалюють вогонь і розносять по всіх каталонських землях, де розпалюють увечері вогнища; після 1966 р. цей звичай поширився і на південь від французького кордону. Тепер вогонь Каніго не гасить цілий рік і зберігають постійно в малому замку в Перпіньяні, столиці Північної Каталонії (Русільйону). В тексті ці слова вжито в переносному значенні.

зморшками, але мали багато пігментних цяток, а це погано. Слід попросити в дерматолога яку-небудь чарівну мазь, як-от та, що їй дали для обличчя і що так добре підійшла їй.

Ноги, сандалі, хлопчик, що невідступно дивиться на неї. Немає змоги відвернути увагу, думки ненастанно крутяться навколо жажіття інших босих ніг. Маленьких босих безпорадних ніжок. Не дивися, Жудіт, не дивися.

Відчинилися двері, й психолог вигукнула прізвище. Підвівся чоловік, що сидів поруч із дитиною, поклав журнал, який гортав, і зайшов до кабінету. Жудіт скористалася миттю, щоб пильно придивитися до консультантки. В окулярах і, здається, з ямочками на щоках, коли всміхається. Жудіт подобалися люди, які мають ці ямочки. Такі люди створюють враження симпатичних. Здогадувалася, що її вибір вдалий. Це краще. Досить того, що їй було дуже нелегко наважитися прийти, але зрештою настала мить, коли вона вже не могла жити далі, бо не могла робити нічого без того всього в голові, а передусім — босих ніг без сандаликів.

Хлопчик зашарудів, повертаючись, і запитав матір:

— Мамо, коли вже?

Мати сказала йому щось таке, що звичайно кажуть матері, щоб дитина замовкла й заспокоїлася, і дістала рукою з сумки коміка, що висів на нитці. Хлопчик радісно скрикнув.

— Ого! Гномик!

Мати всміхнулася хлопчику й приклала палець до вуст, наказуючи мовчати. Потім глянула на годинник, зітхнула й нетерпляче махнула рукою.

Жудіт стежила за всією сценою, але помічала тільки ноги, що після хвилинки спокою знову захилитались. Спершу вперед і назад. Як песики, що крутять хвостом, коли задоволені, подумала Жудіт. А після хвилинки спокою — вперед, щоб схопити коміка. Тут у Жудіт випала книжка і перед її очима постали маленькі ноженята, проте вона бачила не всі їх, а тільки ступні в сандаликах із пальцями, що визирали. Сандалики не спали з ніг, як у хлопчика два тижні тому.

Жудіт облило холодним потом. Почувалася старішою, ніж будь-коли, їй здавалося, ніби вона от-от помре. Вдалася, вже бозна-вкотре, до зусиль, щоб видушити сльози. Але сльози не потекли. Заплакати неможливо.

Натомість у її житті траплялися миті, коли вона рясно проливалася сльози. Але сльози дуже примхливі. Тепер Жудіт хотілося б, щоб сталося так, як і того дня, коли вона вийшла заміж і всупереч своїй волі плакала від щастя. І це тоді, коли в них уже народився Бернат. Свекруха тоді, говорячи про неї, вже не казала Едуарду «ота твоя подруга», але й не називала невісткою, не називала ніяк. І все-таки свекрусі, якщо вона хотіла стати бабусею, довелося зблизитися з Жудіт. Але сеньйора Далмау хотіла не те що стати бабусею, а тільки почуватися нею. Тобто не мала бажання лишати дитину в себе, коли в батька-матері виникала така потреба, бо казала, мовляв, не знає, як поводитись із малюком, натомість, коли їй було до вподоби, полюбляла вийти на прогулянку з дитиною в колясці й показувати її, пишатися нею. А тоді з'являлася вдома і, хоч була добра чи лиха, доводилося терпіти її. Гуляла по району Грасія, де жили Едуард і Жудіт, а також спускалася вниз, до пасажу Грасія і бульвару Рамбла Каталунья, до цукерні "*Mauri*", й зустрічалися там із подругами, які приходили з кварталу Педралбес побачити першого онука в їхньому гурті. Ім'я Бернат, певне, заскочило всіх, його вимовляли вголос, але ніяк не коментували, саме так пояснювала згодом бабуся батькові-матері, коли поверталася додому, і то з ноткою зневаги; її подруги, певне, думали, що це ім'я надто простонародне, проте сеньйора Далмау, річ зрозуміла, не могла вигадати якимось іншим ім'ям для хлопчика, якщо батько-мати дитини вирішили, що її зватимуть так. Адже це ім'я, сказала їм одного разу свекруха за родинним обідом, і то одразу після слів, мовляв, та вам уже можна рекламувати дії і звичаї середньовічних каталонських графів, дуже підходить для фільмів про Робіна Гуда, але ж воно не сучасне. Гаразд, мамо, сухо відповів Едуард, і змінив тему.

А вони вдвох зрештою таки одружилися, коли цього вже ніхто не вимагав. Уклали шлюб, коли Бернату виповнилося три роки і він, страшенно задоволений, був присутній на весіллі своїх батька-матері. Жудіт, коли показалася вбрана в усе рожеве, з трояндовою гілкою та у віночку з квітів трохи в манері хіпі, де теж переважав рожевий колір, і побачила родину, що чекала надворі, поки вона підпише папери, на площі герцога Медінаселі, то відчула сльози на очах. Адже завжди дуже легко розчулювалась і плакала. Завжди, крім теперішньої пори. Уже два тижні, як сльози зупинялися десь у грудях. Тож і прийшла до психолога, сподіваючись, що ті сльози зможуть пролитися. Адже психологи на те й потрібні, щоб допомогти розплакатися. Таке принаймні показують у фільмах. Коли від психолога виходять заплакані, стає зрозуміло, що проблеми наполовину вирішені. Гріх сповіданий — наполовину прощений, як казала мати. Мати, що вже відійшла. Матері вже рік, як немає. Якби жила — поклала б їй голову на коліна і була б певна, що заплаче, і ніякий психолог не знадобився б.

Хтось вийшов і вигукнув прізвисьце хлопчика в сандалях і його матері. Вимовив ім'я хлопчика. Отже, це він іде до психолога. Хай там як, Жудіт зітхнула з полегкістю, яку намагалася приховати. Гомілки, сандалики й голі пальчики швидко зникли за сірими дверима чоловіка, що всміхнувся матері й дитині.

Жудіт опустила очі. Дарма що досі висока і струнка, в неї вже почав рости живіт, більший за уявлення про те, яким має бути живіт. Не годиться. Останнім часом вона часто прокидалася й думала, що вагітна. Бернатом, Сільвією чи іншою дитиною, якої ніколи не мала. Коли робила аборт, їй снилося ночами, що вона народила потвору і її довелося викинути на сміття. Поглянь, що ми зробимо з цією потворою, казав лікар, перше ніж розрізати її на частини, і то з неабиякою професійністю. Тоді Жудіт прокидалася з великою тривогою в душі, бо їй не видавалося добрим розповідати цей сон будь-кому, як і тепер не могла розповісти про те,

що сталося два тижні тому. Про Марті, що простягав руки і благав: будь ласка, ходімо, я потягну тебе силоміць, Жудіт, ходімо. Ходімо. Не дивись.

Едуард ніколи не простягав так руки. Едуард лише брав книжки з полиць. Вона теж, але давніше, набагато давніше. Коли з'явилися діти, спершу одна, потім друга, перестала читати. Не мала снаги читати, а тоді, коли діти спали, користалася нагодою, щоб і собі заснути. Навчилася максимально використовувати сон, тож засинала негайно, тільки-но хлопчик чи дівчинка замовкали. А тепер вона вже не знає, як заснути, хоча звичайно потребувала дев'ятьох годин сну, щоб бути свіжою цілий день, і ніколи не йшла кудись на вечерю, якщо завтра був робочий день, а коли ходила на роботу, намагалася подрімати після обіду, щоб набрати потрібні години сну. Рахувала по хвиликах.

Коли діти були малі, такі малі, як хлопчик у сандаликах, а Жудіт спала вкрай мало, якось узимку вона заснула в автобусі. Уночі впала справжнісінька буря, і ця буря шаленіла і на вулицях, і в помешканні. На вулицях буря хитала ліхтарі і гнула дерева, а вдома обоє дітей розплакалися, і то невідомо з якої причини. А вранці, коли все вщухло, Жудіт поїхала на роботу, побачила місце коло вікна, сіла, і світ зник з-перед її очей. Нагромадились барвисті хмари, їй не треба було робити ніяких зусиль, годилося тільки спати, спати і спати.

Коли прокинулась, автобус стояв, а якийсь чоловік, усміхаючись, дивився на неї й гукав: агов-агов. Був не набагато старший від неї, можливо, років на чотири або п'ять. Мав приємний, ще й дуже, погляд, блакитні пронизливі очі, гарні, дарма що над одним, на повіці, був рубець, який скидався на складочку. Здається, ти заснула, сказав чоловік. Жудіт страшенно збентежилася, ох, так, я доїхала до кінця маршруту, матінко моя, де це. У кварталі Гвінардо. Притьмом підвелася і глянула на годинник. Якраз мав бути урок. Ага, ти вчителька, проказав він, я теж, але я ще маю час, ходімо, я проведу тебе до автобуса, що повезе тебе, куди їдеш.

Зміст

5 вересня.....	7
1 жовтня.....	33
11 жовтня.....	59
День усіх святих.....	84
29 листопада.....	112
Різдво	144

УДК 82-31
Б 92

Бускетс Бланка

Б 92 Крик : роман / Б. Бускетс; пер. з катал. П. Тарашук. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2021. — 176 с.

ISBN 978-966-10-6750-8

УДК 82-31

El crit @ by Blanca Busquets, 2019

© Тарашук П., переклад, 2021

© Навчальна книга – Богдан, виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2021

ISBN 978-966-10-6750-8